

in „curare“. Woraro napravljajo v holandskeje Gujani od soka jednega pasjega strupa, in od lubja nekih sorodnih rastlin, in to je zelo hud strup. Indijancem je ta strup najboljše orožje proti neprijatelju in zverini. Oni naredé dolgo cev, katero znotraj dobro očistijo in izgadijo, da skozi njo morejo lahko pognati strelico. Strelico izrežejo od trdega lesa, jeden konec jej zašilijo in s strupom namažejo, a drugi konec omotajo s pavolo, da se v cevi dobro drži. S takim orožjem lazi Indijanec po gozdu, in kedar iz zasede izpuhne strelico, gotovo ti na trideset korakov pogodi nesrečno žrtvo, katera kmalu pogine. „Kurare“ pripravljajo vzlasti v španjolskeje Gujani. Ž njim nas je prvi поблиže seznanil Humboldt, ki je v Esmeraldi gledal, kako ga Indijanci prirejajo. Misijonarji, kateri so prvi glas o kuraru v Evropo prinesli, pripovedali so, da človek ta strup že od daleč čuti, in da ga pripravljajo stare ženske. Humboldt pripoveda, da kurare pripravljajo samo starejši in izkušenejši ljudje, kateri ga potem drago prodajajo. Jeden tak starec je hvalil kurare in rekel Humboldtu: „Jaz vem, da vi belci umejete delati črni prah, v katerem je to zlo, da napravlja pok in uplaši živali, ako jih ne zadene. No kurare, katerega se sin od očeta nauči prirejati, vreden je več od vsega tega, kar vi tam preko umejete napravljati. To je sok rastline, kateri tiho ubija, in se ne vé, od kod strelica prihaja. Kurare je gost kot opij in okusa je izredno grenkega. Ako človek nima poškodovanih ust, more ga brez strahu pokušati, ker kurare deluje samo takrat, kedar pride v dotiko s krvjo. Kedar Indijanec kuha kurare, pokušá ga pogosto, da vidi ali je dosta grenak, ker po grenkobi pozna je, kedaj mu je strup gotov. Humboldt sodi, da se kurare prireja od nekega strihninca, no novejši čas so začeli o tem sumiti. Strupeno tvar, katera se v kuraru nahaja, nazvala sta Roulin in Bousingault „kurarin“. Čist kurarin deluje kot grozen strup. Jeden miligram more zajca usmrtiti, ako pride v dotiko s krvjo. Kurarin so začeli upotrebljati tudi v zdravilstvu, zlasti za neke vrste krča, dajali so ga tudi proti božjasti, ali videti je, da tu ne koristi dosta.

Strihninci, katere so preje postavljali v vrsto pasjih strupov, imajo v sebi najhujši rastlinski strup. V njih se nahajata znani strihnin in brucin. Strihnin se nahaja v več sorodnih rastlinah. Jedno grmasto drevo (*Strychnos Ignatii*) rase na Filipinskem otočju, in njegovi plodovi imajo največ strihnina. Za zdravilstvo je dokaj važnejši strihninov oreh (*Strychnos nux vomica*), kateri raste v vzhodnej Indiji in na Cejlonu, ker njegove trde plodove največ v Evropo izvažajo. Na Moluških otokih raste „*Strychnos colubrina*, ki ima v korenu polno najhujšega strupa. Strihnin, ki se iz strihninca jemlje, podoben je belemu prahu ter je izredno grenak; on ubija delovanje živcev. Strihnin je eden najhujših strupov v rastlinstvu, manjše živali poginejo od jednega ali dveh miligramov. Kokoši še najlagje prenašajo ta strup, ker še le od 24 miligramov poginejo. V Indiji živi ptica kljunorožec, katera zoblje strihninove orehe, in se ne zastrupi. Za človeka je navadno 15 do 38 miligramov strihnina dovelj,

da umrje. Zastrupljenja s strihninom se prigajajo največ vsled nepaznosti lekarnarjev. Strup deluje časih zelo hitro, tako da človek umrje v petih ali desetih minutah, nekaternik pa trpi celo uro strašne muke. Zastrupljen človek se koj po smrti skrči in to traje po več mesecev, tako da truplo že gnije, a skrčenost še vedno drži. Dasi je strihnin tako nevaren strup, vendar more, ako ga v malej množini jemljemo, biti izvrsten lek. Najraje ga upotrebljajo v takih slučajih, kjer so pojedini deli telesa otrpnili, ker on jih more oživiti. Tudi božjast zdravijo s strihninom, potem bolezní v čevih, pa mrzlico s kininom ob enem. Vsi strihninci imajo razen strihnina še drug strup, namreč brucin; njegova svojstva so ista kakor strihninova, samo mu je delovanje nekaj slabejše.

V toplih krajih severne Amerike imajo tudi neki pasji strup, v čegar soku Indijanci svoje strelice nama-kajo. Stanovniki na Madagaskaru jemljó plod neke take strupene rastline, da jim sodi zatoženca. Na zboru prisili duhovnik zatoženca, da požre strupeni oreh rastline, kateremu velé botaniki „*Tanghinia venenifera*“, in če ga želodec vrže iz sebe, potem je nedolžen, ako oreh ostane v njem, potem je kriv, in druge kazni mu ni treba, ker ga oreh kmalu umori. Tudi na zahodnej obali afriškeje imajo strihninca, kateri jim sodi o nedolžnosti ali krivdi zatoženčevej. Naposled moramo omeniti še našega oleandra, kateri tudi gré v familio pasjih strupov, ker tudi v njem so našli dva strupa, oleandrin in pseudokurarin.

Novice.

— **Osobne vesti.** Okrajni živinozdravnik g. Artur Folakowsky je premeščen iz Kranja v Ljubljano, okrajni živinozdravnik g. Alfred Folakowsky je premeščen iz Logateca v Kranj, okrajni živinozdravnik g. Fran Majdič pa iz Črnomlja v Logatec.

— **Državni zbor** pretrga svoje seje dne 20. t. m. in deželni zbori prično svoje delovanje dne 3. marca. Zborovali bodo deželni zbori le do Velike noči, po Veliki noči, pa se snide zopet državni zbor, da reši vprašanje glede podpore za dunajske prometne naprave.

— **Vojaški nabori** vršili bodo se letos na Kranjskem naslednje dni: 1. marca v Ljubljani; 3., 4., 5. v Radovljici; 7., 8., 9. v Kranji za Kranj in Tržič; 10., 11., 12. v Škotji Loki; 14., 15., 16. v Kamniku; 17. in 18. v Prevojah za okraj Brdo; 21., 22. in 23. v Litiji; 24. in 26. v Višnji Gori; od 28. do 31. marca in 1. aprila v Novem Mestu; 2. v Metliki; 4. in 5. v Črnomlji; 7., 8. in 9. v Kočevji; 11. in 12. v Ribnici; 13. v Velikih Laščah; od 19. do 23. v Krškem; od 25. do 28. v Ljubljani za ljubljansko okolico; 29. in 30. na Vrhniki; 31. marca in 1. aprila v Vipavi; 4., 5. in 6. aprila v Postojini; 19. in 20. v Ilir. Bistrici; 22. v Ložu; 25. in 16. v Logatecu; 28. in 29. aprila v Idriji.

— **Mlad umetnik.** Dne 17. t. m. koncertoval je v Ljubljani Raoul Koczalski, rodóm Poljak, ki je še-le 7 let star, pa že slaven umetnik na glasoviru. Mladi umetnik, ki je odlikovan že z raznimi redi, vzbudil je zbok svoje spretnosti in umetniške nadarjenosti splošno pozornost mej poslušalci.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** je prejela veliko zbirko knjig razne vsebine, ki jih je daroval ključavničarski mojster, g. Josip Rébek. Iskrena hvala! Naj bode v vzgled slovenskim obrtnikom! — Sedaj v predpustu, v času razvedrilnih zabav, spominjajo se nas večkrat naša narodna društva in požrtvovalni domorodci. Tako nam je nabral g. pravnik Podgornik na veselici v Borovnici 11 gld. 20 kr.; neimenovan duhovnik nam je doposlal „za predpust“ — kot odkupnino od veselice — 5 gld.; po g. Kosmači, predsedniku narodne čitalnice v Cirknem, na Goriškem, smo prejeli 5 gld., nabranih pri veselici 2. februarija, g. Zolča, Čeh, nam je daroval 1 gld. 20 kr.; g. Anton Kozlevčar, uradnik južne železnice v Št. Petru na Krasu, nam je doposlal 1 gld. 10 kr. nabranih pri igri in vesela družba v mariborski čitalnici pa 1 gld. 1 kr. — Ko s hvaležnim priznanjem beležimo darove posameznikov ter veselčne prispevke kot vire, po katerih bi naša družba gmotno še prav lahko napredovala, znamenujemo z iskrenimi čutili dar g. Fr. Lipolda, Mozirskega, ki se je na grobu starega si prijatelja spominjal nas živih ter naklonil naši družbi 5 gld. Slovenci posnemajmo vzgled vrlega domorodca! Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Na c. kr. nižji gimnaziji v Ljubljani** bilo je pretečeno polulete 356 javnih učencev in 1 privatist. Po vspehu dobilo jih je prvi red z odliko 52, prvi red 243, drugi red 54, tretji red 7, eden pa je ostal neizprašan.

— **Za pokojnim dr. Grossom** bil je pretečeni ponedeljek v tukajšni stolni cerkvi requiem, katerega se je vdeležilo mnogo prijateljev in znancev pokojnikovih.

† **Umrli** je te dni v Radovljici upokojeni duhovnik č. g. Jan. Urevec. Pokojnik rodil se je 1. 1802 v Radovljici, in je bil kot 89letni starček najstarejši duhoven ljubljanske škofije. Naj v miru počiva!

† **Fran Cegnar**. Bilježiti nam je bridko izgubo, ki je zadela zopet slovenski narod. Umrli je po dolgi in mučni bolezni v nedeljo dne 14. t. m. v Trstu upokojeni poštni nadkontrolor g. Fran Cegnar plodoviti pisatelj in pesnik slovenski ter zaslužni rodoljub. Pokojnik rodil se je 1. 1826. pri sv. Duhu pri Škofji Loki, je dovršil 1. 1849. gimnazijske študije v Ljubljani in je stopil na to pri brzojavnem ravnateljstvu v Trstu v državno službo. Pokojnik bil je vrl rodoljub in marljiv pisatelj in pesnik slovenski in vsi njegovi proizvodi odlikujejo se po lepi slovenščini in narodnem duhu, ki jih preveva. Pisal je Cegnar v mnoge leposlovne in druge liste slovenske in tudi „Novice“ so svoje dni prinesle več njegovih spisov. Pa ne samo kot izvorni pisatelj si je Cegnar stekel mnogo zaslug za slovensko književnost, ampak tudi kot prelagatelj je storil veliko. Preložil je Schillerjevo Marija Stuart, Viljem Tella in Wallensteina na slovenski jezik in si s temi res dovršenimi deli postavil lep spomenik v zgodovini slovenskega slovstva. Kot zasebnik bil je Cegnar jako ljubeznjiv in prikupljiv, vseskozi blag in ponižen človek. Slava mu!

— **Žandarmerija** dobi mesto sedanjih repetirk iz leta 1872 nove Mannlicherjeve puške. Zaradi prevelikih stroškov bodo se pa nove puške le polagoma vpeljale.

— **Slovenska deputacija**. Dne 15. t. m. bila je pri ministerskem predsedniku grofu Taaffeju in poljedelskem ministru grofu Falkenhaynu posebna deputacija slovenskih državnih poslancev in ju prosila, da naj blagohotno podpirata tolikanj važno vprašanje glede osuševanja ljubljanskega barja in naj omogočita že skoraj ugodno rešitev tega vprašanja. Ministra sta deputacijo prav prijazno vsprejela, in poljedelski minister grof Falkenhayn je deputaciji obljubil, da se bode že v prihodnjem zasedanju deželnemu zboru kranjskemu predložil načrt zakona, po katerem se bode vršilo osuševanje ljubljanskega barja. Tudi glede uravnave vipavskih voda je minister obljubil, da bo zaradi podpore v kratkem stopil z deželnim

zastopom kranjskim v dogovor. Konečno je rekel minister, da se hoče tudi na uravnavo Krke ozirati, da pa sedaj o tej še ne ve nič gotovega povedati.

† **Ponesrečil** se je dne 11. t. m. na Rakeku sprevodnik Aleksander Vidrič. Nesrečnež hotel je v trenutku, ko se je jel vlak pomikati, skočiti na svoje mesto, pa mu je izpodrsnilo in padel je tako nesrečno pod voz, da je bil takoj mrtev.

— **Nesreča**. Pri Zgornjem Dravbergu na Koroškem zadušila sta se dva mlada delavca. Zvečer zakurila sta svojo izbo in se vlegla nič hudega sluteča mirno spat, zjutraj pa so našli oba mrtva. Zadušil jih je namreč ogljikov plin.

— **Utopljenec**. Jakob Goljo, o katerem smo poročali, da je 29. novembra l. l. v Planini izginil ne ve se kam, potegnili so v nedeljo dne 14. t. m. mrtvega iz Unice. Bil je že ves razjeden, pa kaj bi ne bil, saj je ležal že 11 tednov v vodi.

— **Naša društva**. Telovadno društvo „Sokol“ je imelo v torek, 5. dne pr. m., zvečer v steklenem salonu čitalniškem ob navzočnosti nad 40 članov svoj 29. občni zbor. Starosta Hribar ogovori zbornike ter se ozre v kratkih, jedernatih besedah na društveno delovanje v zadnji, za društvo v marsičem zanimivi dobi, povdarja velike denarne žrtve za razvoj društva, izreka zahvalo predtelovadcem, ki so tel. učitelja brezplačno podpirali, naraščanje članov, osnovo pevskega kluba, tamburaškega zbora, zgodovino „Sokolskega doma“, spomni se pokojnih članov dr. Poklukarja, L. Robiča, dr. Ambrožiča, A. Mikuliniča in V. Valente, posebej pa še Kotnika ml., ki je društvu volil 500 gid. ter pozove navzoče, da v znak sožalja vstanejo. (Se zgodi) Za zapisnikarja imenuje člana K. Pleiweissa, za overovatelja člana Benčana in dr. V. Žitka. — Tajnik dr. Tekavčič prečita svoje obširno in temeljito poročilo, ki nam riše društvo v prvi vrsti kot telovadno, v drugi kot zabavno. Odbor je imel 12 sej. Telovadilo je po trikrat v tednu vedno po 25—30 članov, pouk je bil sistematično organizovan. V korakanji in kretanji se je urilo 50 članov. Javne telovadbe sicer ni bilo, pač je pa „Sokol“ s telovadci javno nastopil pri raznih izletih in veselicah posebno pa v Pragi, kjer je zmagal učitelj Benčan v borenji in dobil tudi še dve častni diplomi, in v Zagrebu. — Kot zabavno društvo je priredil „Sokol“ maškarado, pet društvenih večerov, več izletov, med katerimi sta bila posebno veličastna: praški in zagrebški, Miklavžev in pa tamburaški večer. Število društvenikov je narastlo na 275. Poročilo se vzame pohvalno na znanje. Blagajnik Skalè poroča o denarnih razmerah. Društvo je imelo 2621 gld. 13 kr. dohodkov in 2570 gld. 89 kr. stroškov, torej 50 gld. prebitka. Tamburaški instrumenti so stali kreg 300 gld., in pokril se je dolg 400 gld. izza društvene petindvajsetletnice. — Poročilo se brez ugovora odobri. — Po nasvetu člana K. Pleiweissa izreče zbor odboru zahvalo za previdno in vspešno delovanje. Po nasvetu člana Rebeke sklene zber, da pristopi društvo Ciril in Metodovi družbi kot ustanovnik s svoto 100 gld., katero je pokriti s prostovoljnimi preplačili pri četrletnih društvenih doneskih. — Po nasvetu člana Prosenca in po predlogu podstaroste dr. Trillerja se sklene, pooblastiti odbor, da ukrene naredbe gledé vpeljave jednotne društvene noše. Izvolita se gg. I. Hribar kot starosta in dr. K. Triller kot podstarosta z vsklikom. V odbor so potem izvoljeni gg. V. Jenič, F. Krsnik, P. Mejač, Fr. Mulaček, J. Noll, P. Skalè (blagajnik) in dr. Fr. Tekavčič (tajnik).

— **Zopet nova posojilnica v Korotanu**. Ob nemški meji na Suhi pri Pliberku ustanovila se je slovenska posojilnica in sicer je to že 14. posojilnica na Koroškem. Bratje le neustrašeno naprej!

— **Uradno poneverjenje**. V Solnogradu prijeli so te dni tudi na Kranjskem iz prejšnje nemškutarske dobe dobro

znanega dr. Julija Fränzl pl. Vestenek a zaradi uradnega po-neverjenja ter ga izročili deželni sodniji. Vestenek bil je ravnatelj tamošnje zavarovalnice proti nezgodam.

— **Šolstvo.** V Avstriji pride na vsacih 100 km² po 6 ljudskih šol; primeroma najmanj šol imata Dalmacija in Solnograška, kjer prideta na isto površino po dve šoli; primeroma največ Moravska, Češka in Šlezija, ki imajo na istem površji po 10 in 9 šol.

— **Zadružni zbor črevljarske zadruga** bil je dne 31. p. m. pri mnogobrojni udeležbi v tukajšnji mestni dvorani. Po letnem poročilu stopila je zadruga z novim letom v četrto leto svojega obstanka in šteje sedaj 90 članov. Učencev vstopilo je 20, oproščenih bilo jih je pa 17. Dohodkov imela je zadruga lansko leto 489 gld., izdatkov pa 90 gld. 1 kr. Zadrugno premoženje znaša torej koncem 3. leta 307 gld. 48 kr. Predsednik zadrugi je g. Jernej Žitnik.

— **Podpiralna zaloga slovenskih vseučiliščnikov v Gradci** razpošilja ravno svoje poročilo za l. 1890/91, iz katerega posnemamo sledeče: Društvo stopilo je v dvajsetletnico svojega delovanja. Zanimanje za društvo narašča leto za leto. Vsled tega je bilo v preteklem letu tudi mogoče mej revne dijake razdeliti vsoto, kakeršne še nikoli prej ne in vrhu tega še glavnic dodati 200 gld. v gotovini. Vse imetje glavnice znaša 7200 gld. v pismih denarne vrednosti in 500 gld. v gotovini. Dohodkov imelo je društvo pretečeno leto 1905 gld. 23 kr., stroškov pa 1036 gld. 72 kr., preostalo je torej 868 gld. 51 kr., kateri znesek se je na račun prihodnjega leta v hranilnici na obresti shranil. Odbor je zboroval osemkrat in je rešil 87 (prejšnje leto 71) prošenj; odbiti ste bili dve, drugim 85im pa se je dovolila vsota 809 gld. Najmanjša ednokratna podpora je bila 5 gld., največa pa 25 gld. Podpiranih je bilo 18 (prejšnje leto 12) dijakov in sicer 8 pravnikov, 8 medicincev in 2 modroslovca. Konečno se v poročilu izreka prisrčna zahvala vsem podpornikom, korporacijam in zastopom, ki so s svojimi darovi pripomogli do tako lepega vspeha ter tudi slovenskemu časopisju, ki je z prijavljanjem društvenih naznanil širilo zanimanje za društva blage namene.

— **Zaklad** našel je v Št. Andražu na Goriškem zidar, ko je pri nekem posestniku popravljaj ognjišče. Bilo je 23 križevcev. Posestnik dal je zidarju dva križevca v spomin na srečno najdbo.

— **Slavni župnik Kneipp** pride baje v kratkem v Gradec in bo ondi predaval.

— **Celo zimo nobenega bolnika.** Mej tem ko letošnjo zimo ljudje povsod zelo bolehajo, ni bilo na otoku Čres, ki šteje do 9000 prebivalcev, nobenega bolnika. Zares zdrav kraj!

— **Nesreča.** Gospa Feslerjeva v Krškem je te dni tako nesrečno po stopnicah pala, da se je ubila.

— **Drugi glavni dobitok** praške razstavne loterije zadela je 70 letna baronica Baselli pl. Süssenberg, ki se živi od milostne penzije mesečnih 7 gld. in je dotično srečko še-le v predvečer srečkanja kupila.

— **Največi mož sveta.** V Baltimore umrl je pred kratkim največi mož sveta. Bil je to neki zamorec Colonel Pikett Nelson, ki je meril 8 čevljev in 1 palec ter tehtal 387 funtov. Ta velikan je imel jako dober tek, je jel petkrat na dan in zavžil čez 3 kilo mesa. Eno uro pred svojo smrtjo pojedel je še celega piščanca.

— **Najstarejša ženska na Dunaji** Margareta Gredšik umrla je te dni v starosti 117 let. Porojena bila je pokojnica

l. 1775 na Češkem ter je na Dunaj prišla 49 let stara, kjer je do smrti tudi ostala in si kot revna zasebnica še zadnji čas sama gospodinila.

— **Mackenzie mrtev.** Te dni umrl je znani slavni angleški zdravnik Sir Morel Mackenzie, ki je svoje dni zdravil nemškega cesarja Friderika. Rodil se je ta slavni zdravnik v Londonu leta 1837., kjer se je tudi za doktorja izšolal. Potem bil je v Parizu, na Dunaji in v Budapešti, kjer je poslušal svetovne medicince in se še nadalje izobraževal. Po dovršenih študijah l. 1862. nastanil se je stalno kot zdravnik v Londonu. Kot spreten in izkušen zdravnik je Mackenzie veliko strokovnjaških knjig spisal in se je posebno razumel na bolezni v grlu ter je zaradi tega tudi zaslovel. Nemški cesar, ki je bolehal za hibo v grlu, je Mackenzieja poklical k sebi. Nemški zdravniki so ga črtili in mu po časopisih očitali, da se ne razume na cesarjevo bolezen ter da je celo on zakrivil neozdravljivost cesarjevo, ker je prepozno spoznal raka. Cesar se za ta očitanja ni zmenil, temveč ga je še celo odlikoval z redovi in ga celi čas svoje bolezni obdržal pri sebi. Dnevščine imel je Mackenzie pri cesarju 1500 mark in je vsega skupaj zaslužil svojih 250.000 mark.

— **Grozen čin.** V Kamieniu na Poljskem je posestnik Nikolaj Latacz brez vsakega povoda svojo ženo, svojega petletnega otroka in svojega strica pobil s sekuro in njih trupla še na kosce razsekal. Dva druga otroka sta ubežala. Na klic teh prihiteli so sosedje in grozoviteža prijeli ter sodniji izročili.

— **Na berlinskem vseučilišču** vpisanih je 5527 slušateljev. Bolje obiskana sta le vseučilišči na Dunaji in v Parizu. Dunaj ima 6220 slušateljev, Pariz pa 9225.

— **Požar.** V Brnu na Moravskem pogorela je velika predilnica. Škoda ceni se en milijon goldinarjev. Mej ognjem podrl se je tudi visok dimnik in je štiri gasilce močno poškodoval. Tovarna bila je zavarovana.

— **Koliko se na Angleškem v enem letu tiska?** Na Angleškem izšlo je pretečeno leto 4429 novih knjig, in starih knjig se je na novo izdalo 1277, torej se je tiskalo vsega skupaj 5706 knjig. — 29 manj nego l. 1890. Izmej teh knjig ima 727 bogoslovno vsebino, 694 jih je filologičnega in klasičnega zapopadka, največim je pa vsebina novele in povesti. Zadnjih število znašalo je 1216, tiskale so se torej vsak delavnik po štiri knjige, katerim je bila vsebina pripovedna.

Listnica vredništva.

V zadnji številki se je pri odgovoru gospodu *Andreju R. v Pr. pri Ljubljani* vrnilo par neljubih tiskovnih pomot. Opis sirovega lepa se ima namreč tako glasiti: Posneto mleko treba skisati, sirotko izžmeti, potem pa ostalim žmitkom primešati toliko stolčenega žganega vapna, da nastane precej čista kaša (ne kača!)

Gosp. K. L. v D. Najmanj se usuši mahagonijev les. V meri letnic se skrči k večjemu za 2 odstotka, a v meri strženosti žarkov le za jeden odstotek. Naši domači lesovi pa so v tem oziru jako nezanesljivi; med najslabše spada oreh, ki se skrči v meri letnic celo za 10 do 18 odstotkov! V obče smete računati, da se naši posušeni lesovi v primeri s sveže posekanimi skrčijo

v meri dolžine za $\frac{1}{10}$ odstotka,

v meri strženovih žarkov za 5 odstotkov in

v meri letnic za 10 odstotkov.